

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27.03.2018, sen. zn. 29 NSČR 34/2016, ECLI:CZ:NS:2018:29.NSCR.34.2016.1

Číslo: 90/2019

Právní věta:

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 27.03.2018

Spisová značka: 29 NSCR 34/2016

Číslo rozhodnutí: 90

Číslo sešitu: 7

Typ rozhodnutí: Usnesení

Hesla: Insolvenční řízení, Zástavní právo

Předpisy: § 165 odst. 1 IZ

§ 167 odst. 1 IZ

§ 174 odst. 3 IZ

§ 184 IZ

§ 187 IZ

§ 190 odst. 1 IZ

§ 192 odst. 4 IZ

§ 299 odst. 2 IZ ve znění do 31.12.2013

§ 398 odst. 3 IZ

§ 402 odst. 1 IZ

§ 409 odst. 3 IZ

§ 411 odst. 2 IZ

§ 8 IZ

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Sbírkový text rozhodnutí:

I. Dosavadní průběh řízení

1. Usnesením ze dne 31. 3. 2015, č. j. KSCB 28 XY, zamítl Krajský soud v Českých Budějovicích (dále jen „insolvenční soud“) návrh věřitele C. a. s. (dále též jen „věřitel C“) na zařazení jeho pohledávky „vedené na přihlášce č. P20“ do splátkového kalendáře (v rámci insolvenčního řízení vedeného u něj na majetek dlužníků P. K. a R. K.).

2. Insolvenční soud vyšel z toho, že:

1/ Usnesením ze dne 3. 6. 2013, č. j. KSCB 28 INS XY, spojil insolvenční soud původně samostatná

insolvenční řízení dlužníků ke společnému řízení.

2/ Usnesením ze dne 14. 6. 2013, č. j. KSCB 28 INS XY, jehož účinky nastaly (zveřejněním v insolvenčním rejstříku) dne 14. 6. 2013, v 7.27 hodin, zjistil insolvenční soud úpadek dlužníků a povolil jeho řešení oddlužením. Současně vyzval věřitele, kteří tak dosud neučinili, aby přihlásili své pohledávky do 30 dnů od rozhodnutí o úpadku (s tím, že k později přihlášeným pohledávkám nebude přihlížet), a aby neprodleně sdělili insolvenčnímu správci, jaká zajišťovací práva uplatní na věcech, právech nebo jiných majetkových hodnotách dlužnice.

3/ Lhůta k přihlášení pohledávek (tak) uplynula 15. 7. 2013.

4/ Příhláškou doručenou insolvenčnímu soudu 16. 7. 2013 (podanou na poštu k přepravě 15. 7. 2013) přihlásil věřitel C do insolvenčního řízení včas zajištěnou vykonatelnou pohledávku ve výši 366 544,14 Kč.

5/ Podáním datovaným 16. 8. 2013, doručeným insolvenčnímu soudu téhož dne, vzal věřitel C zpět uplatněné zajištění pohledávky.

6/ Usnesením ze dne 23. 3. 2015, č. j. KSCB 28 INS XY, schválil insolvenční soud oddlužení dlužníků plněním splátkového kalendáře, do kterého nebyla zařazena (jako nezajištěná) pohledávka věřitele C, jelikož insolvenční soud dospěl k závěru, že věřitel C se mohl vzdát uplatněného práva na uspokojení ze zajištění pouze v průběhu lhůty určené k přihlašování pohledávek.

7/ Podáním ze dne 27. 3. 2015 (B-30), doručeným téhož dne, sdělil věřitel C insolvenčnímu soudu, že v důsledku částečného zpětvzetí se jeho pohledávka stala nezajištěnou, což představuje podstatnou změnu okolností, takže navrhuje změnu usnesení o schválení oddlužení tak, že jeho pohledávka ve výši 366 544,14 Kč bude zahrnuta do splátkového kalendáře.

8/ Podáním ze dne 27. 3. 2015 (B-31), doručeným téhož dne, navrhl věřitel C insolvenčnímu soudu, aby opravil usnesení o schválení oddlužení tak, že do bodu II. zařadí i jeho pohledávku ve výši 366 544,14 Kč.

3. Na výše popsaném základě insolvenční soud – odkazuje na ustanovení § 192 odst. 4 a § 398 odst. 3 zákona č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenčního zákona) – dospěl k následujícím závěrům:

4. S účinností od 31. 3. 2011 bylo z ustanovení § 192 insolvenčního zákona bez náhrady vypuštěno pravidlo umožňující přihlášenému věřiteli měnit až do přezkoumání jím přihlášené pohledávky důvod vzniku přihlašované pohledávky, nebo její pořadí. Z důvodové zprávy k uvedené legislativní změně vyplývá, že cílem zákonodárce bylo nepřipustit kvalitativní změny skutečností, na nichž se přihlášená pohledávka zakládá, ani změny pořadí po uplynutí lhůty pro přihlášení pohledávek.

5. Z usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 23. 1. 2013, „č. j.“ (správně sp. zn.) KSUL 43 INS XY, 1 VSPH XY, plyne, že pořadí přihlášené pohledávky může věřitel měnit jen do konce lhůty k přihlášení pohledávky; po uplynutí této lhůty připouští zákon (do skončení přezkumného jednání) toliko změnu výše přihlášené pohledávky. Při povolení oddlužení volí věřitel podáním přihlášky, v níž se dovolává zajištění, budoucí způsob uspokojování své pohledávky mimo splátkový kalendář. Proto i omezení přihlášky takového věřitele v rozsahu požadovaného zajištění je třeba chápat jako změnu přihlášky, která (vyjma výše přihlášené pohledávky) po uplynutí přihlašovací lhůty dle § 192 odst. 4 insolvenčního zákona již není přípustná. Změnil-li věřitel přihlášku pohledávky ze zajištěné na nezajištěnou až po přihlašovací lhůtě, nelze k takové změně přihlášky dle § 173 a § 192 odst. 4 insolvenčního zákona přihlížet, i kdyby se tak stalo ještě před přezkumným jednáním. V témže usnesení Vrchní soud v Praze konstatoval, že jedině opožděné uplatnění nároku (přihlášky

pohledávky nebo práva na její uspokojení ze zajištění) má ve smyslu § 173 odst. 1 insolvenčního zákona ten následek, že se k němu nepřihlíží (a je pak dán důvod odmítnutí dle § 185 insolvenčního zákona). Takový následek však není spojen s úkonem, jímž se věřitel po uplynutí přihlašovací lhůty vzdá uplatněného nároku (vezme jej zpět).

6. Vezme-li věřitel zpět přihlášku pohledávky, jde (bez ohledu na to, kdy ke zpětvzetí došlo) o důvod k rozhodnutí dle § 184 insolvenčního zákona (případně ve spojení s § 187 insolvenčního zákona). Vzdá-li se věřitel před uplynutím přihlašovací lhůty uplatněného práva na uspokojení ze zajištění, představuje takový úkon včasnou změnu pořadí pohledávky; stane-li se tak ale po uplynutí přihlašovací lhůty nemá takový úkon právní účinky [přesněji řečeno nemá účinky, které by implikovaly rozhodnutí insolvenčního soudu o přihlášce (o jejím pořadí), natož rozhodnutí dle § 185 insolvenčního zákona, pro jehož užití důvod nenastal (vzdáním se nároku nastat nemohl)]. Zcela bezúčinná je opožděná dispozice s uplatněným zajištěním při řešení dlužníkovy úpadku oddlužením.

7. Z rozhodnutí (jde o usnesení) Vrchního soudu v Praze ze dne 2. 4. 2013, č. j. KSHK 45 INS XY, 3 VSPH XY, vyplývá, že věřitel, který se přihlásil jako zajištěný, nemůže být v rámci oddlužení uspokojován jako věřitel s nezajištěnou pohledávkou, ani kdyby se později vzdal uplatněného práva na uspokojení ze zajištění, nebo kdyby toto jeho právo nebylo zjištěno. Jde o závěry vyplývající z koncepce oddlužení, která je založena na tom, že práva zajištěných věřitelů na uspokojení ze zajištění zůstávají nedotčena a že oddlužení je tak vedeno pro uspokojení pohledávek věřitelů, kteří své pohledávky zajištěny nemají, nebo se rozhodli své zajištění v insolvenčním řízení neuplatnit.

8. Insolvenční soud proto návrh na zařazení „pohledávek“ (správně pohledávky) do splátkového kalendáře zamítl, když pohledávka přihlášená (věřitelem C) do insolvenčního řízení zůstává pohledávkou zajištěnou.

9. K odvolání věřitele C Vrchní soud v Praze usnesením ze dne 3. 12. 2015, č. j. KSCB 28 INS XY, 1 VSPH XY, potvrdil usnesení insolvenčního soudu.

10. Odvolací soud dospěl po přezkoumání napadeného usnesení k následujícím závěrům:

11. Při povoleném oddlužení volí věřitel podáním přihlášky, v níž se dovolává zajištění, budoucí způsob uspokojování své pohledávky mimo splátkový kalendář. Proto i omezení jeho přihlášky v rozsahu požadovaného zajištění je třeba chápat jako změnu přihlášky, která po uplynutí přihlašovací lhůty dle ustanovení § 192 odst. 4 insolvenčního zákona již není přípustná. Předmětné ustanovení je třeba vykládat restriktivně vzhledem k dalším souvislostem insolvenčního řízení, v němž bylo povoleno oddlužení; další průběh insolvenčního řízení je (totiž) typický zejména krátkou lhůtou pro přezkum pohledávek a povinností soudu zveřejnit před přezkumem seznam přihlášených pohledávek korespondující právu ostatních účastníků řízení pohledávku popřít (a tedy získat o pohledávce odpovídající informace z insolvenčního rejstříku), jakož i rozhodováním věřitelů o schválení oddlužení na schůzi věřitelů bezprostředně následující po přezkumu.

12. Změnil-li odvolatel přihlášku pohledávky ze zajištěné na nezajištěnou „po přihlašovací lhůtě“, není možné k takové změně přihlášky podle ustanovení § 173 a § 192 odst. 4 insolvenčního zákona přihlížet, přestože tak odvolatel učinil před přezkumným jednáním; změna pohledávky je po uplynutí lhůty k jejímu přihlášení nepřípustná (ustanovení § 192 odst. 4 insolvenčního zákona). Insolvenční soud proto postupoval správně, nezařadil-li pohledávku do splátkového kalendáře.

II.

Dovolání a vyjádření k němu

13. Proti usnesení odvolacího soudu podala dovolání společnost C. U. s. r. o. (dále též jen „věřitel

CU“ nebo „dovolatel“), poukazujíc na to, že na ni jako na nástupnickou společnost v důsledku fúze sloučením přešlo (v době, kdy působila pod obchodní firmou Z. Czech, s. r. o.) veškeré jmění zanikajícího věřitele C (s tím, že rozhodným dnem fúze byl 1. 1. 2015) a věřitel C byl na tomto základě vymazán z obchodního rejstříku k 31. 12. 2015.

14. Dovolatel vymezuje přípustnost dovolání ve smyslu ustanovení § 237 zákona č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu (dále též jen „o. s. ř.“), argumentem, že napadené rozhodnutí závisí na vyřešení právní otázky, která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena a požaduje, aby Nejvyšší soud napadené rozhodnutí zrušil a věc vrátil odvolacímu soudu k dalšímu řízení.

15. Dovolatel nesouhlasí s názorem, že práva na uspokojení ze zajištění se lze vzdát pouze v průběhu lhůty určené k přihlašování pohledávek. Míní, že zpětvzetí zajištění učinil v souladu s ustanovením § 184 insolvenčního zákona a jako takové je měl soud pouze vzít na vědomí a s pohledávkou nadále nakládat jako s pohledávkou nezajištěnou. K tomu „upozorňuje“, že insolvenční soud dosud nevydal usnesení, jímž by vzal na vědomí částečné zpětvzetí přihlášené pohledávky co do zajištění ze dne 16. 8. 2013.

16. Zpětvzetím přihlášky pohledávky dle § 184 insolvenčního zákona, s nímž se pojí zánik účasti věřitele v insolvenčním řízení (nezůstává-li jeho předmětem jiná přihlášená pohledávka), je míněn jedině úkon, jímž věřitel bere zpět přihlášenou pohledávku (nebo její část). Podle „rozhodnutí“ Vrchního soudu v Praze „sp. zn.“ (správně č. j.) MSPH 78 INS XY, 3 VSPH XY (jde o usnesení ze dne 4. 11. 2011) je věřitelova dispozice s pořadím pohledávky možná i po přezkoumání pohledávky, zvláště má-li jít o úkon, jímž věřitel neuplatňuje výhodnější pořadí, ale naopak se vzdává práva na uspokojení pohledávky ze zajištění.

17. Dovolatel dále odkazuje na usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 22. 8. 2014, „č. j. 1 VSOL XY“ (správně jde o č. j. KSOL 16 INS 32620/2013, 1 VSOL XY), z něž cituje pasáž, která ústí v závěr, že z žádného ustanovení insolvenčního zákona nelze dovodit, že by věřitel nemohl řádně a včas uplatněné zajištění své pohledávky vzít zpět. Jakmile je (ovšem) pohledávka přihlášeného věřitele již zjištěna jako zajištěná, může věřitel vzít zajištění zpět, avšak nemůže se již v rámci „distribučního systému“ dostat do jiné skupiny.

18. Z výše řečeného dovolatel dovozuje, že jelikož přistoupil ke zpětvzetí zajištění před přezkumným jednáním (tedy dříve než jeho pohledávka byla zjištěna), měl insolvenční soud vzít zpětvzetí na vědomí „rozhodnutím“.

III.

Přípustnost dovolání

19. Rozhodné znění občanského soudního řádu pro dovolací řízení (ve znění účinném od 1. 1. 2014 do 29. 9. 2017) se podává z bodu 2., článku II, části první zákona č. 296/2017 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony. Srov. k tomu dále (ve vazbě na skutečnost, že insolvenční řízení bylo zahájeno před 1. lednem 2014) i usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. 4. 2014, sen. zn. [29 NSČR 45/2014](#), uveřejněné pod č. 80/2014 Sb. rozh. obč. [které je (stejně jako další rozhodnutí Nejvyššího soudu zmíněná níže) dostupné i na webových stránkách Nejvyššího soudu].

20. Dovolání v dané věci je přípustné podle ustanovení § 237, když pro ně neplatí žádné z omezení přípustnosti dovolání vypočtených v § 238 o. s. ř., a v posouzení, jak má být postupováno při „zpětvzetí“ práva na uspokojení přihlášené pohledávky ze zajištění, k němuž došlo po uplynutí propadné lhůty k přihlášení pohledávky do insolvenčního řízení, jde o věc dovolacím soudem

neřešenou.

IV. Důvodnost dovolání

21. Nejvyšší soud se – v hranicích právních otázek vymezených dovoláním – zabýval tím, zda je dán dovolací důvod uplatněný dovolatelem, tedy správností právního posouzení věci odvolacím soudem.

22. Právní posouzení věci je obecně nesprávné, jestliže odvolací soud posoudil věc podle právní normy, jež na zjištěný skutkový stav nedopadá, nebo právní normu, sice správně určenou, nesprávně vyložil, případně ji na daný skutkový stav nesprávně aplikoval.

23. Pro další úvahy Nejvyššího soudu jsou rozhodná následující ustanovení insolvenčního zákona:

§ 8 (insolvenčního zákona)

Ustanovení části první a třetí tohoto zákona se použijí, jen nestanoví-li tento zákon v části druhé ohledně některého ze způsobů řešení úpadku jinak.

Postavení věřitelů a jejich pohledávek

§ 165 (insolvenčního zákona)

(1) Věřitelé, kteří své pohledávky uplatňují podáním přihlášky, se uspokojují v závislosti na způsobu řešení úpadku, a to rozvrhem při konkursu, plněním reorganizačního plánu při reorganizaci nebo plněním při oddlužení, nestanoví-li zákon jinak.

(...)

§ 167 (insolvenčního zákona)

(1) Zajištění věřitelé se v rozsahu zajištění uspokojují ze zpeněžení věci, práva pohledávky nebo jiné majetkové hodnoty, jimiž byla jejich pohledávka zajištěna, nestanoví-li zákon jinak. Pro pořadí jejich uspokojení je rozhodující doba vzniku zástavního práva nebo doba vzniku zajištění.

(...)

Náležitosti přihlášky

§ 174 (insolvenčního zákona)

(...)

(3) Jde-li o pohledávku zajištěnou, musí věřitel v přihlášce uvést, zda uplatňuje právo na její uspokojení ze zajištění a označit druh zajištění a dobu jeho vzniku; nestane-li se tak, má se za to, že právo na uspokojení přihlašované pohledávky ze zajištění v insolvenčním řízení uplatněno nebylo.

(...)

§ 184 (insolvenčního zákona)

Věřitel, který podal přihlášku pohledávky nebo na něhož se hledí jako na věřitele přihlášeného, může kdykoli v průběhu insolvenčního řízení vzít přihlášku pohledávky zpět. Insolvenční soud vezme zpětvzetí přihlášky na vědomí rozhodnutím, které se zvláště doručuje věřiteli, dlužníku a

insolvenčnímu správci; odvolání proti němu může podat jen věřitel. Právní mocí tohoto rozhodnutí věřitelova účast v řízení končí.

§ 186 (insolvenčního zákona)

(1) Jestliže pohledávka přihlášeného věřitele byla v průběhu insolvenčního řízení uspokojena nebo zanikla jiným způsobem a přihlášený věřitel nevzal přihlášku bez zbytečného odkladu zpět, insolvenční soud jeho účast v insolvenčním řízení ukončí rozhodnutím, které se doručuje zvlášť přihlášenému věřiteli, dlužníku a insolvenčnímu správci. Proti tomuto rozhodnutí, které musí být odůvodněno, nejsou opravné prostředky přípustné; v odůvodnění však insolvenční soud vždy uvede důvod zániku pohledávky.

(...)

§ 187 (insolvenčního zákona)

Pro část přihlášené pohledávky platí postup podle § 184 až 186 obdobně.

§ 190 (insolvenčního zákona)

Přezkumné jednání

(1) Přezkoumání přihlášených pohledávek se děje na přezkumném jednání nařízeném insolvenčním soudem.

(...)

§ 192 (insolvenčního zákona)

Popření přihlášených pohledávek

(...)

(4) Věřitel může až do skončení přezkumného jednání, dokud jeho pohledávka není zjištěna, měnit výši přihlašované pohledávky. Jestliže v důsledku této změny není možné přezkoumat přihlášenou pohledávku při nařízeném přezkumném jednání, nařídí insolvenční soud zvláštní přezkumné jednání. Věřitel je však povinen uhradit ostatním věřitelům na jejich žádost náklady, které jim vznikly v souvislosti s jejich účastí na zvláštním přezkumném jednání.

§ 299 (insolvenčního zákona)

(...)

(2) Zpeněžením věci, práva, pohledávky nebo jiné majetkové hodnoty v konkursu zaniká zajištění pohledávky zajištěného věřitele, a to i v případě, že nepodal přihlášku své pohledávky.

(...)

§ 398 (insolvenčního zákona)

(...)

(3) Při oddlužení plněním splátkového kalendáře je dlužník povinen po dobu 5 let měsíčně splácet nezajištěným věřitelům ze svých příjmů částku ve stejném rozsahu, v jakém z nich mohou být při

výkonu rozhodnutí nebo při exekuci uspokojeny přednostní pohledávky. Tuto částku rozvrhne dlužník prostřednictvím insolvenčního správce mezi nezajištěné věřitele podle poměru jejich pohledávek způsobem určeným v rozhodnutí insolvenčního soudu o schválení oddlužení. Zajištění věřitelé se uspokojí jen z výtěžku zpeněžení zajištění; při tomto zpeněžení se postupuje obdobně podle ustanovení o zpeněžení zajištění v konkursu.

(...)

§ 402 (insolvenčního zákona)

(1) Právo hlasovat o způsobu oddlužení mají pouze nezajištění věřitelé, kteří včas přihlásili svou pohledávku. Zajištění věřitelé nehlasují ani v rozsahu, ve kterém je podle znaleckého posudku vypracovaného v insolvenčním řízení po rozhodnutí o úpadku hodnota zajištění nižší než výše zajištěné pohledávky. Právo hlasovat nemají osoby dlužníkovi blízké a osoby, které tvoří s dlužníkem koncern.

(...)

§ 409 (insolvenčního zákona)

(...)

(3) Majetek, který slouží k zajištění, zpeněží insolvenční správce po schválení oddlužení plněním splátkového kalendáře, nejdříve však po zjištění pravosti výše a pořadí zajištěné pohledávky, požádá-li o to zajištěný věřitel. Výtěžek zpeněžení vydá zajištěnému věřiteli; přitom postupuje obdobně podle ustanovení o zpeněžení zajištění v konkursu.

§ 411 (insolvenčního zákona)

(...)

(2) Byla-li některá z pohledávek, jež mají být uspokojeny podle splátkového kalendáře, popřena, hradí dlužník částky připadající podle splátkového kalendáře na její uspokojení v určených lhůtách k rukám insolvenčního správce, který je věřiteli vyplatí neprodleně po právní moci rozhodnutí insolvenčního soudu o zjištění této pohledávky. Nedojde-li ke zjištění pohledávky, rozdělí insolvenční správce částky připadající podle splátkového kalendáře na její uspokojení mezi ostatní věřitele určené plánem jako mimořádnou splátku poměrně.

V této podobě, pro věc rozhodné, platila citovaná ustanovení insolvenčního zákona již v době rozhodnutí o úpadku dlužníků a do doby, než vzal věřitel C zpět uplatněné zajištění pohledávky (16. srpna 2013), nedoznala změn. Ustanovení § 8, § 165 odst. 1, § 174 odst. 3, § 186 odst. 1, § 187, § 190 odst. 1, § 192 odst. 4, § 398 odst. 3, § 402 odst. 1, § 409 odst. 3 a § 411 odst. 2 insolvenčního zákona nedoznala změn ani do vydání napadeného rozhodnutí.

Ustanovení § 167 odst. 1 insolvenčního zákona doznalo s účinností od 1. 1. 2014 [po novele provedené zákonem č. 294/2013 Sb., kterým se mění zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 312/2006 Sb., o insolvenčních správcích, ve znění pozdějších předpisů] změny jen potud, že na konci textu bylo doplněno o slova: „nedohodnou-li se zajištění věřitelé písemně jinak“; do vydání napadeného usnesení pak již opět změn nedoznalo. Ustanovení § 299 insolvenčního zákona bylo (jako celek) zrušeno s účinností od 1. 1. 2014 opět zákonem č. 294/2013 Sb., ovšem jen proto, že pravidla v něm obsažená byla pro svou obecnou platnost přemístěna do ustanovení § 167 insolvenčního zákona; srov. zvláštní část důvodové zprávy (k bodům 173 až 178) k vládnímu návrhu novely insolvenčního

zákonu který projednávala Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky ve svém 6. volebním období (2010 – 2013) jako tisk č. 929/0 (pozdější zákon č. 294/2013 Sb.). K § 299 odst. 2 insolvenčního zákona ve znění účinném do 31. 12. 2013 srov. ustanovení § 167 odst. 4 insolvenčního zákona ve znění účinném od 1. 1. 2014, jež do vydání napadeného usnesení nedoznalo změn.

24. Nejvyšší soud se ve své judikatuře již zabýval některými otázkami souvisejícími s uplatněním práva na uspokojení ze zajištění v insolvenčním řízení, přičemž dospěl k následujícím závěrům:

25. I zajištění věřitelé uplatňují své pohledávky v insolvenčním řízení přihláškou pohledávky [usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. 11. 2011, sen. zn. [29 NSČR 16/2011](#), uveřejněné pod č. 54/2012 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek (dále jen „R 54/2012“), usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 11. 2014, sen. zn. [29 NSČR 39/2014](#), uveřejněné pod č. 39/2015 Sb. rozh. obč.].

26. Ustanovení § 195 věty první insolvenčního zákona vysvětluje, že o popření pohledávky co do jejího pořadí jde (i) tehdy (...), je-li popíráno právo na uspokojení pohledávky ze zajištění. Úprava obsažená v ustanovení § 192 odst. 2 insolvenčního zákona (jde o ustanovení ve znění účinném do 31. 12. 2013) pak věřiteli dovoluje až do přezkoumání jím přihlášené pohledávky, dokud jeho pohledávka není zjištěna nebo účinně popřena, měnit i pořadí přihlašované pohledávky a ustanovení § 184 (ve spojení s § 187) insolvenčního zákona dovoluje přihlášenému věřiteli vzít přihlášku pohledávky nebo část přihlášené pohledávky zpět kdykoli v průběhu insolvenčního řízení. Tato ustanovení dokládají, že tam, kde věřitel přihlásil pohledávku do insolvenčního řízení s právem na uspokojení ze zajištění, může ve vymezeném rámci s takto přihlášeným (přednostním) pořadím pohledávky disponovat, včetně toho, že právo na takové přednostní uspokojení vezme zpět (takový postup může být pro zajištěného věřitele výhodný tam, kde insolvenční zákon omezuje právo osobního a současně i zajištěného věřitele dlužníka jen na uspokojení ze zajištění, jehož hodnota je nízká v porovnání s mírou uspokojení, jehož by se takovému věřiteli dostalo jako nezajištěnému – srov. § 398 odst. 3 poslední větu insolvenčního zákona). Právo věřitele na uspokojení ze zajištění může být (v intencích ustanovení § 195 a § 196 insolvenčního zákona) též „odděleno“ od přihlášené pohledávky samostatným popřením takto uplatněného pořadí pohledávky [R 54/2012, usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28. 3. 2012, sen. zn. [29 NSČR 32/2011](#), uveřejněné pod č. 112/2012 Sb. rozh. obč. (dále jen „R 112/2012“)].

27. Odtud logicky plyne, že zajištěný věřitel, který zajištěnou pohledávku včas a řádně přihlásil do insolvenčního řízení, aniž se dovolal zajištění, se může dovolat zajištění samostatným podáním (doplněním přihlášky) i později; musí tak ale učinit nejpozději do uplynutí lhůty určené mu insolvenčním zákonem ke změně pořadí přihlášené pohledávky [srov. § 192 odst. 2 insolvenčního zákona (jde opět o ustanovení ve znění účinném do 31. 12. 2013)]. Přihlášení práva na uspokojení pohledávky ze zajištění tedy může mít i v tomto ohledu „samostatný“ právní osud (R 54/2012, R 112/2012).

28. Je zcela na věřiteli (v souladu s dispoziční zásadou), zda vůbec v insolvenčním řízení uplatní právo na uspokojení své pohledávky ze zajištění. Závisí-li podle platné úpravy na rozhodnutí věřitele, zda při přihlašování svých pohledávek uplatní právo na uspokojení ze zajištění, nemůže být tento postup v rozporu se zásadami, na nichž spočívá insolvenční zákon (§ 5 insolvenčního zákona). Je-li pro věřitele výhodnější (posuzováno z ekonomického hlediska) neuplatnit právo na uspokojení ze zajištění, nemůže být jen v takovém způsobu jednání věřitele spatřována jakákoli spekulace či dokonce šikana dlužníka (usnesení Nejvyššího soudu ze dne 31. 10. 2017, sen. zn. 29 NSČR 123/2015).

29. Pro uspokojení pohledávky zajištěného věřitele při oddlužení platí zjednodušeně řečeno konkursní režim, když má právo požadovat uspokojení z plného výtěžku zpeněžení zajištění a při zpeněžování se postupuje podle konkursních pravidel, na druhé straně ale nemá při oddlužení

plněním splátkového kalendáře právo na jiné uspokojení zajištěné pohledávky než jen ze zajištění (§ 398 odst. 3 poslední věta insolvenčního zákona), takže po vyčerpání hodnoty zajištění již při oddlužení nedostává ničeho dalšího (k ústavnosti uvedeného řešení srov. argumentaci obsaženou v usnesení Ústavního soudu ze dne 6. 2. 2014, sp. zn. [I. ÚS 3271/13](#), dostupném na webových stránkách Ústavního soudu). Zajištění věřitelé jsou také (právě proto, že se uspokojují jinak) vyloučeni z hlasování o způsobu oddlužení (§ 402 odst. 1 insolvenčního zákona). Insolvenční zákon tím pouze bere na vědomí fakt, že zajištění věřitelé nemají důvod ovlivňovat způsob (formu) oddlužení proto, že práva ze zajištění jsou jim garantována ve stejném rozsahu bez zřetele k tomu, jak budou hlasovat (srov. § 398 odst. 2 insolvenčního zákona při oddlužení zpeněžením majetkové podstaty a opět § 398 odst. 3 poslední větu insolvenčního zákona při oddlužení plněním splátkového kalendáře) [usnesení Nejvyššího soudu ze dne 31. 8. 2016, sen. zn. [29 ICdo 60/2014](#)].

30. Zástavní věřitel se i po prohlášení konkursu na majetek osobního dlužníka a po soupisu zástavy do konkursní podstaty může platně vzdát zástavního práva [rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 31. 5. 2007, sp. zn. [29 Odo 784/2005](#), uveřejněný pod č. 25/2008 Sb. rozh. obč. (dále jen „R 25/2008“)].

31. Na takto ustaveném judikatorním základě činí Nejvyšší soud k právním otázkám otevřeným dovoláním následující závěry:

32. Insolvenční zákon vychází i u zajištěných věřitelů z toho, že žádný věřitel není nucen k výkonu práv, která vůči dlužníku získal před zahájením insolvenčního řízení, včetně práva požadovat uspokojení ze zajištění ve formě zástavního práva (požadovat uspokojení pohledávky z výtěžku zpeněžení zástavy). Zástavní věřitel se tedy může rozhodnout, že právo na uspokojení ze zajištění neuplatní (nepřihlásí) v insolvenčním řízení vůbec, bez zřetele k tomu, že mu zástavní právo náleží (trvá) podle předpisů, podle kterých bylo zřízeno (R 54/2012, R 112/2012, usnesení Nejvyššího soudu sen. zn. 29 NSČR 123/2015).

33. Půjde-li o insolvenční řízení vedené na majetek zástavního dlužníka, který je i osobním dlužníkem zástavního věřitele, bude mít zástavní věřitel, který přihlásil pohledávku bez práva na uspokojení ze zajištění, pouze postavení nezajištěného věřitele. Půjde-li o insolvenční řízení vedené na majetek zástavního dlužníka, který není osobním dlužníkem zástavního věřitele, nebude mít zástavní věřitel žádnou pohledávku, kterou by mohl v tomto řízení přihlásit (jako nezajištěnou). V obou případech povede zpeněžení zástavy v insolvenčním řízení k zániku zástavního práva (§ 299 odst. 2 insolvenčního zákona ve znění účinném do 31. 12. 2013, § 167 odst. 4 insolvenčního zákona ve znění účinném od 1. 1. 2014).

34. Půjde-li o insolvenční řízení vedené na majetek zástavního dlužníka, který je i osobním dlužníkem zástavního věřitele, bude postup zástavního věřitele, který přihlásil pohledávku bez práva na uspokojení ze zajištění, ekonomicky zcela racionální např. tam, kde s rozhodnutím o úpadku bylo spojeno rozhodnutí o povolení oddlužení a je zjevné, že při předpokládaném oddlužení plněním splátkového kalendáře bude očekávaný výtěžek zpeněžení zástavy nižší než podíl, jehož by se zástavnímu věřiteli dostalo jako nezajištěnému z budoucích příjmů dlužníka v následujících 5 letech (R 54/2012, R 112/2012, usnesení Nejvyššího soudu sen. zn. 29 NSČR 123/2015).

35. Zástavní věřitel, který přihlásil pohledávku zajištěnou zástavním právem do insolvenčního řízení, se i v průběhu insolvenčního řízení může vzdát zástavního práva (způsobem předjímaným předpisy, podle nichž bylo zřízeno); srov. R 25/2008, jehož závěry se uplatní i pro insolvenční řízení. Tím mu zanikne i právo na uspokojení z výtěžku zpeněžení zástavy v insolvenčním řízení bez zřetele k tomu, zda zajištěná pohledávka byla předtím zjištěna v insolvenčním řízení (srov. § 186 odst. 1 insolvenčního zákona). Půjde-li o insolvenční řízení vedené na majetek zástavního dlužníka, který není osobním dlužníkem, zanikne tím zástavnímu věřiteli právo na jakékoli uspokojení v insolvenčním řízení (měl jen „zástavní pohledávku“).

36. Zástavní věřitel, který přihlásil pohledávku zajištěnou zástavním právem do insolvenčního řízení, může kdykoli v průběhu insolvenčního řízení „vzít zpět“ právo na „přednostní“ uspokojení pohledávky ze zajištění (ze zpeněžení zástavy) [R 54/112, R 112/2012], a to bez zřetele k tomu, že se současně nevzdal zástavního práva (způsobem předjímaným předpisy, podle nichž bylo zřízeno). To, že insolvenční soud vezme na vědomí zpětvzetí práva na uspokojení ze zajištění (postupem podle § 184 insolvenčního zákona, ve spojení s § 187 insolvenčního zákona), však automaticky neznamená, že zajištěný věřitel se od okamžiku takového zpětvzetí, respektive od okamžiku, jímž se stane účinným (§ 89 odst. 1 insolvenčního zákona) rozhodnutí insolvenčního soudu o takovém zpětvzetí, podílí (má podílet) na uspokojení své (nyní již nezajištěné) pohledávky z částek, určených (podle zvoleného způsobu řešení úpadku) k rozdělení mezi nezajištěné věřitele.

37. Insolvenční zákon ve znění účinném do 31. 12. 2013 obsahoval pravidlo, že ta část pohledávky zajištěného věřitele, která nebyla uspokojena z výtěžku zpeněžení zástavy, se uspokojí stejně jako ostatní (nezajištěné) pohledávky, v § 299 odst. 1 větě druhé insolvenčního zákona. Od 1. 1. 2014 není v insolvenčním zákoně žádné obdobné pravidlo obsaženo, leč právní praxe je ve shodě v tom, že toto pravidlo má vzhledem k dikci ustanovení § 167 odst. 1 věty první insolvenčního zákona (spojení „v rozsahu zajištění“) a § 165 odst. 1 insolvenčního zákona obecnou platnost. Může však být (v insolvenčním zákoně je) ve shodě s ustanovením § 8 insolvenčního zákona modifikováno zvláštní úpravou obsaženou v části druhé insolvenčního zákona u některého ze způsobů řešení úpadku. Část druhá insolvenčního zákona pak nestanoví „jinak“ jen při řešení úpadku konkursem. Při reorganizaci je pro postavení zástavního věřitele (včetně vymezení míry jeho uspokojení z nezajištěných částí dlužníkovy majetkové podstaty) určující obsah účinného reorganizačního plánu a při oddlužení „plněním splátkového kalendáře“ platí odchylka zakotvená v 398 odst. 3 ve spojení s § 409 odst. 3 insolvenčního zákona (zajištění věřitelé se uspokojí jen z výtěžku zpeněžení zajištění).

38. Jak se promítá v insolvenčním zákoně i prostřednictvím základních zásad insolvenčního řízení vyjádřených v § 5 insolvenčního zákona, procesní pravidla v něm obsažená by měla věřitelům v zásadě umožnit uplatnění těch práv, jež nabyli vůči dlužníku před zahájením insolvenčního řízení, včetně práv přednosti daných zástavním právem.

39. Smyslem těchto pravidel není (a nemají tak být vykládána) umožnit, aby zajištěný (zástavní) věřitel, jemuž podle hmotného práva (nebo i podle procesního práva) bylo zřízeno zajištění jedním právním jednáním pro celou zajištěnou pohledávku, uplatnil takové zajištění jen pro část pohledávky a zbývající část pohledávky aby přihlásil jako nezajištěnou (což je zejména v mezích způsobu řešení úpadku oddlužením zjevně vedeno snahou ukrojit si ze „společného koláče“ pro sebe co nejvíc na úkor ostatních nezajištěných věřitelů a eliminovat pravidlo vyjádřené v § 398 odst. 3 insolvenčního zákona). Kdyby tak zajištěný věřitel učinil již ve včasné přihlášce, šlo by o přihlášku vadnou, podléhající režimu ustanovení § 188 insolvenčního zákona.

40. Pro poměry dané věci lze na základě výše formulovaných závěrů především uvést, že soudy nižších stupňů pochybily již tím, že zpětvzetí uplatněného zajištění pohledávky věřitelem C (z 16. 8. 2013) nesprávně pokládaly za nepřípustnou (jelikož po uplynutí propadné přihlašovací lhůty provedenou) změnu pořadí přihlášené pohledávky a nerozhodly o něm postupem podle § 184 insolvenčního zákona. V situaci, kdy dovolatel vzal právo na přednostní uspokojení pohledávky ze zajištění zpět „v plném rozsahu“, nebylo důvodu pochybovat o významu tohoto procesního úkonu ani v mezích závěrů obsažených v odstavcích [38] a [39] výše. Dovolání je tedy potud důvodné.

41. Zbývá dopovědět, zda věřitel C (nyní dovolatel) se v důsledku zpětvzetí práva na uspokojení pohledávky ze zajištění mohl stát (vzhledem k tomu, že dlužník byl nejen jeho zástavním dlužníkem, nýbrž i jeho dlužníkem osobním) nezajištěným věřitelem s právem na uspokojení pohledávky (v rámci schváleného způsobu oddlužení plněním splátkového kalendáře) s ostatními nezajištěnými věřiteli.

42. Jak vyplývá např. již z R 54/2012 a z R 112/2012, právo věřitele na uspokojení ze zajištění může být (v intencích ustanovení § 195 a § 196 insolvenčního zákona) „odděleno“ od přihlášené pohledávky samostatným popřením takto uplatněného (přednostního) pořadí pohledávky. Je samozřejmé, že stane-li se tak (na přezkumném jednání, srov. § 190 odst. 1 insolvenčního zákona) musí se po dobu vedení incidenčního sporu o pořadí pohledávky zacházet s takovým věřitelem v režimu § 411 odst. 2 insolvenčního zákona. To současně znamená, že rozhodným okamžikem pro určení, zda přihlášený věřitel se v oddlužení uspokojuje jako zajištěný věřitel v režimu § 398 odst. 3 a § 409 odst. 3 insolvenčního zákona, je okamžik zjištění jeho pohledávky v insolvenčním řízení. Tam, kde není důvod vést spor o pravost, výši, nebo pořadí pohledávky přihlášeného věřitele proto, že ji nikdo nepopřel, se takové zjištění pohledávky pojí s okamžikem skončení přezkumného jednání konaného o této pohledávce.

43. Po skončení přezkumného jednání, při kterém byla pohledávka přezkoumána a zjištěna jako pohledávka s právem na přednostní uspokojení ze zajištění, sice zajištěnému zástavnímu věřiteli stále nic nebrání v tom, aby (aniž se předtím vzdal zástavního práva platným právním jednáním v rovině hmotného práva) vzal za trvání oddlužení zpět právo na uspokojení pohledávky ze zajištění (a soudu nic nebrání v tom, aby takové zpětvzetí práva přednosti vzal na vědomí postupem podle § 184 insolvenčního zákona), následkem takového zpětvzetí však již není (nemůže být) změna distribučního schématu. Věřiteli, jehož pohledávka byla (již) zjištěna jako zajištěná, tedy při schválení oddlužení plněním splátkového kalendáře nevzniká po zpětvzetí práva na uspokojení ze zajištění právo na uspokojení pohledávky s ostatními nezajištěnými věřiteli (za trvání účinků oddlužení již nebude uspokojen vůbec).

44. Z výše řečeného pak plyne, že právě přezkumné jednání (okamžik jeho skončení) vymezuje nejzazší lhůtu, ve které zajištěný věřitel může vzít zpět právo na uspokojení pohledávky ze zajištění s tím účinkem, že v rámci oddlužení plněním splátkového kalendáře bude uspokojen s ostatními nezajištěnými věřiteli. Jinak řečeno, zajištěný věřitel, který vzal právo na uspokojení pohledávky ze zajištění v plném rozsahu zpět do skončení přezkumného jednání o této pohledávce, se při oddlužení plněním splátkového kalendáře uspokojuje s ostatními nezajištěnými věřiteli jako nezajištěný věřitel.

45. Pro poměry dané věci to znamená, že konalo-li se přezkumné jednání o pohledávce věřitele C dne 20. 8. 2013 (B-4) a vzal-li tento věřitel právo na uspokojení pohledávky ze zajištění zpět podáním došlým insolvenčnímu soudu dne 16. 8. 2013, v rámci oddlužení plněním splátkového kalendáře měl být uspokojen (uspokojován) s ostatními nezajištěnými věřiteli jako nezajištěný věřitel.

46. Dovolání je tedy i potud důvodné a napadené rozhodnutí správné není.

47. Nejvyšší soud proto, aniž nařizoval jednání (§ 243a odst. 1 věta první o. s. ř.), napadené rozhodnutí zrušil. Jelikož důvody, pro které bylo zrušeno rozhodnutí odvolacího soudu, platí také na rozhodnutí insolvenčního soudu, zrušil Nejvyšší soud i toto rozhodnutí a vrátil věc insolvenčnímu soudu k dalšímu řízení (§ 243e odst. 1 a 2 o. s. ř.).